

ज्योतिर्मय

Online Journal of Literature....

साहित्याचे विद्यापीठ

☐ पुणे ☐ वर्ष २३ ☐ अंक १७१ वा ☐ भारतीय सौर दिनांक ३० श्रावण शके १९४८, शुक्रवार दि.२१ ऑगस्ट २०२६ ☐ पाने ४ ☐ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

संच मान्यतेचे नवे निकष ठरताहेत कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांसाठी मारक!

— प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

नवीन संच मान्यतेच्या मसुद्यामुळे महाराष्ट्रातील कनिष्ठ महाविद्यालयांमधील हजारो शिक्षक अतिरिक्त ठरण्याची भीती निर्माण झाली आहे. शालेय शिक्षण विभागाने प्रस्तावित केलेल्या नवीन निकषांमुळे शिक्षकांचा कार्यभार आणि विद्यार्थी संख्येचे समीकरण बदलणार असल्याने शिक्षण क्षेत्रातून तीव्र विरोध होत आहे.

महाराष्ट्रातील शिक्षण विभागाने प्रस्तावित केलेल्या नवीन संचमान्यता निकषांमुळे सुमारे ८ ते १० हजार कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या नोकरीवर अतिरिक्त ठरण्याची वेळ आली आहे. तासिका आणि विद्यार्थी संख्येच्या बदललेल्या सूत्रामुळे कनिष्ठ महाविद्यालयांमधील कार्यरत शिक्षकांचे कार्यभार गणित बिघडले असून शिक्षक वर्गात तीव्र नाराजी व रोष पसरला आहे.

विद्यार्थी व तासिकांचे बदललेले निकष: नवीन मसुद्यानुसार तासिकांचे प्रमाण व विद्यार्थी संख्येचे गुणोत्तर बदलल्याने अनेक ठिकाणी पूर्णवेळ शिक्षक अतिरिक्त ठरणार आहेत.कार्यभारावर ताण: तासिकांची रचना बदलल्याने कार्यरत शिक्षकांवर कामाचा अतिरिक्त ताण येणार आहे.

ग्रामीण आणि शहरी भागातील तुकड्यांसाठी किमान विद्यार्थी संख्येचे निकष वाढवले जाण्याची शक्यता आहे. विद्यार्थी संख्या कमी भरल्यास ती तुकडी किंवा विषय रद्द होऊन शिक्षक अतिरिक्त ठरतील.

अल्पमानधनावरील व बऱ्याच वर्षांपासून सेवा देणारे उच्च माध्यमिक शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी नोकरी गमावण्याच्या किंवा इतरत्र समायोजीकरणाच्या संकटात आले आहेत.ग्रामीण आणि शहरी भागातील कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षणात या बदलांमुळे अस्थिरता निर्माण झाली आहे.

ग्रामीण भागात पुरेशी विद्यार्थी संख्या जमा करणे कठीण असते. नवीन निकषांमुळे तेथील अनेक तुकड्या बंद पडू शकतात, ज्यामुळे ग्रामीण विद्यार्थ्यांचे उच्च माध्यमिक शिक्षण धोक्यात येईल.

आधीच वर्षानुवर्षे अल्प मानधनावर किंवा विनाअनुदानित तत्त्वावर काम करणाऱ्या शिक्षकांच्या नोकरीवर थेट गदा आल्यामुळे शिक्षकांमध्ये तीव्र असंतोष आहे.नवीन नोकरभरती ठप्प: २०१३ पासून उच्च माध्यमिक स्तरावर नियमित शिक्षक भरती आधीच मंदावली आहे. त्यात नवीन संच मान्यतेमुळे आधीच कार्यरत असणारे शिक्षक अतिरिक्त ठरल्यास नवीन भरती पूर्णपणे बंद होईल.

या जाचक निकषांच्या विरोधात राज्यभरातील कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक संघटनांनी शिक्षण उपसंचालक आणि शिक्षण आयुक्तांच्या कार्यालयावर मोर्चे काढून निवेदने दिली आहेत.जुने आणि व्यवहार्य निकष (उदा. ४० मिनिटांच्या २६ तासिका किंवा ४५ मिनिटांच्या २४ तासिका) जसेच्या तसे सुरू ठेवावेत, अशी मागणी शिक्षकांकडून केली जात आहे.

कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या जुन्या आणि प्रचलित संच मान्यतेनुसार, माध्यमिक शाळेला जोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयात ४० मिनिटांच्या २६ तासिका (एकूण घड्याळी कार्यभार १७ तास २० मिनिटे) तर वरिष्ठ महाविद्यालयास/स्वतंत्र उच्च माध्यमिक वर्गाना जोडलेल्या कनिष्ठ महाविद्यालयात ४५ मिनिटांच्या २४ तासिका (एकूण घड्याळी कार्यभार १७ तास २० मिनिटे) असा सामाहिक कार्यभार पूर्णवेळ शिक्षक म्हणून निश्चित होता. पूर्णवेळ पदासाठी किमान २२ तासिका आवश्यक असत.

विज्ञान प्रात्यक्षिके साठीविज्ञान शाखेच्या प्रात्यक्षिकांसाठी दर २० विद्यार्थ्यांमागे ३ तासिकांचा एक गट ग्राह्य धरला जाई.

ग्रामीण भाग: प्रति तुकडी कमाल ६० विद्यार्थी.शहरी भाग: प्रति तुकडी कमाल ८० विद्यार्थी (वर्गखोल्या व प्रयोगशाळांच्या उपलब्धतेनुसारइंग्रजी आणि इतर भाषा विषयांच्या ट्युटोरिअल (पाठनिर्देशन) तासिकांची गणना करण्यासाठी ४० विद्यार्थ्यांचा गट निश्चित केला होता.मात्र शिक्षक संघटनांच्या तीव्र आंदोलनामुळे विद्यार्थी संख्या,तासिका वेळ, विज्ञान शाखेतील प्रात्यक्षिकेसाठी विद्यार्थ्यांची संख्या जैसे थे ठेवण्यात आल्याची बातमी समोर आली आहे .

ज्येष्ठ साहित्यिक विश्वास वसेकर यांच्या ‘सृष्टी’ पुस्तकाचे दिमाखदार प्रकाशन

ज्योतिर्मय साहित्य पुणे – ज्येष्ठ व सुप्रसिद्ध लेखक श्री. विश्वास वसेकर यांच्या निसर्गविषयक आगळ्यावेगळ्या ‘सृष्टी’ या पाचव्या पुस्तकाचा प्रकाशन सोहळा नुकताच पुण्यात दिमाखदार वातावरणात संपन्न झाला. विशेष म्हणजे, वयाच्या अमृतमहोत्सवी वर्षातही साहित्यसेवेचा अखंड ध्यास घेऊन लेखन करणाऱ्या श्री. वसेकर यांचा यावेळी मान्यवरांच्या उपस्थितीत विशेष सत्कार करून त्यांना वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा देण्यात आल्या.

या भव्य प्रकाशन सोहळ्यास साहित्य क्षेत्रातील अनेक दिग्गज मान्यवरांची उपस्थिती लाभली. ‘सृष्टी’ या पुस्तकाचे प्रकाशन विश्वकोश मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. रवींद्र शोभणे यांच्या हस्ते झाले, तर साहित्य सूचीचे प्रकाशन ज्येष्ठ साहित्यिक भारत सासणे यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान राज्य साहित्य संस्कृती मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. सदानंद मोरे यांनी भूषविले.

श्री. विश्वास वसेकर यांच्या वाढदिवसानिमित्त त्यांचा सत्कार मराठी भाषा समितीचे अध्यक्ष श्री. लक्ष्मीकांत देशमुख यांच्या हस्ते

करण्यात आला. तसेच अखिल भारतीय साहित्य मंडळाचे माजी अध्यक्ष श्री. मिलिंद जोशी यांचीही कार्यक्रमाला प्रमुख उपस्थिती होती. मॅजस्टिक प्रकाशनाने प्रकाशित केलेले ‘सृष्टी’ हे पुस्तक म्हणजे निसर्गाशी असलेल्या माणसाच्या जिव्हाळ्याच्या नात्याचा सुंदर साहित्यिक आविष्कार आहे.

“वृक्षाइतके सर्जनशील काय असू शकेल? निसर्गाइतका सुंदर फुलारा कुठे असेल?”

दरवर्षी नवी पालवी, नवा मोहर, नवे रूप आणि अव्याहत रंगपालट करणाऱ्या निसर्गाची ही अद्भुत जादू श्री. विश्वास वसेकर यांनी आपल्या संवेदनशील लेखणीतून अत्यंत वाचनीय केली आहे. त्यांच्या शब्दांना सुगंधी फुलांसारखा दरवळ आहे, याचा प्रत्यय पुस्तक वाचताना वाचकाला येतोच.

या पुस्तकात अशोक, पारिजातक, रातराणी, पिंपळ, गुलाब, बांबू, रुई, नागकेशर अशा अनेकविध वृक्ष-वेलींची वैशिष्ट्यपूर्ण आणि सुंदर

माहिती लेखकाने दिली आहे. निसर्गाचे सौंदर्य, त्याचे वैविध्य आणि मानवी जीवनाशी असलेले त्याचे अतूट नाते या पुस्तकातून सहजपणे उलगडत जाते.

अध्यक्षीय भाषणात डॉ. सदानंद मोरे यांनी वृक्ष आणि माणूस यांच्यातील भावनिक नात्यावर भाष्य केले.

आज अनेक जण आपल्या मुला-मुलींची नावेही वृक्ष, फुले किंवा निसर्गातील घटकांवरून ठेवतात, इतके आपण वृक्ष-वेली आणि

निसर्गाशी एकरूप झालो आहोत, असे त्यांनी नमूद केले.

या सुंदर सोहळ्याचे सूत्रसंचालन श्री. लिमये यांनी केले. कार्यक्रमाच्या शेवटी लेखक श्री. विश्वास वसेकर यांनी आपल्या मनोगतातून भावना व्यक्त करत आपल्या साहित्यावर प्रेम करणाऱ्या व शुभेच्छा देण्यासाठी उपस्थित राहिलेल्या सर्व मान्यवरांचे मनःपूर्वक आभार मानले.

या प्रसंगी साहित्य क्षेत्रातील डॉ. रवींद्र तांबोळी, उमा कुलकर्णी, संगीता बर्वे, राजन लाखे, गिरीश वेलणकर, गिरीश वसेकर यांच्यासह अनेक साहित्यप्रेमी आणि मान्यवर उपस्थित होते.

साहित्य, निसर्ग आणि माणुसकीचा सुंदर संगम घडविणाऱ्या या संस्मरणीय प्रकाशन सोहळ्याची सांगता उपस्थितांसाठी आयोजित केलेल्या स्वादिष्ट दुपारच्या भोजनाने झाली.

‘सृष्टी’ हे केवळ निसर्गाचे वर्णन करणारे पुस्तक नसून, निसर्गाकडे नव्या नजरेने पाहण्याला शिकवणारा संवेदनशील साहित्यिक अनुभव आहे, हे पुस्तक घेऊन वाचल्याशिवाय वाचकाला कळणार नाही, हे नक्की.

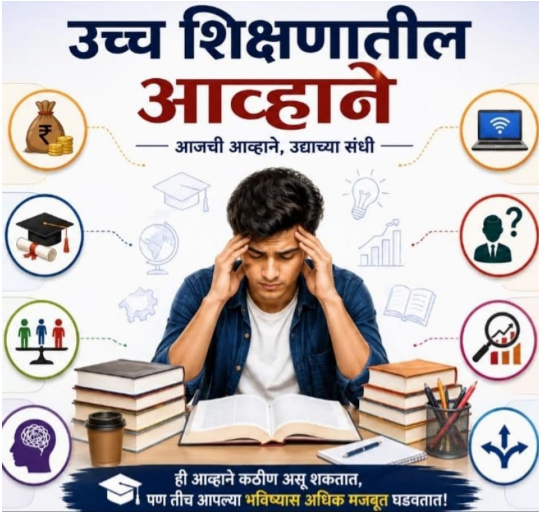
उच्च शिक्षणासमोरील तीन प्रमुख आव्हाने

ज्योतिर्मय साहित्य

भारतीय उच्च शिक्षण व्यवस्था आज गुणवत्तेच्या, रोजगारक्षमतेच्या आणि जागतिक क्रमवारीतील स्थानाच्या दृष्टीने अनेक प्रश्नांना सामोरी जात आहे. अपुरा निधी, पायाभूत सुविधांची कमतरता किंवा अधिकचे नियमन ही कारणे महत्त्वाची असली, तरी समस्यांच्या मुळाशी हेतू, संकल्पना आणि अंमलबजावणी ही तीन प्रमुख आव्हाने आहेत.

सर्वप्रथम, उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये गुणवत्ता, प्रामाणिकपणा, पारदर्शकता आणि गुणवत्तेला प्राधान्य देणे आवश्यक आहे. नियुक्त्या, पदोन्नती आणि प्रवेश प्रक्रियेत कोणत्याही प्रकारचा पक्षपात किंवा अनावश्यक हस्तक्षेप टाळला पाहिजे. विद्यार्थ्यांना केवळ पाठ्यक्रमाचे ज्ञान न देता जबाबदार आणि स्वावलंबी नागरिक बनविण्यावर भर असला पाहिजे.

दुसरे महत्त्वाचे आव्हान म्हणजे योग्य शैक्षणिक संकल्पना आणि स्वायत्तता. विद्यापीठे

ही सरकारी कार्यालये किंवा कॉर्पोरेट संस्था नसून स्वतंत्र शिक्षणसमुदाय आहेत. त्यामुळे विविध संस्था, विषय आणि स्थानिक परिस्थिती लक्षात घेऊन धोरणे आखली पाहिजेत.

शिक्षकांना आवश्यक शैक्षणिक स्वातंत्र्य आणि जबाबदारी मिळाल्याशिवाय शैक्षणिक उत्कृष्टता साध्य होणार नाही.

तिसरे आणि अत्यंत महत्त्वाचे आव्हान म्हणजे अंमलबजावणी. उत्तम धोरणे तयार करणे पुरेसे

नाही; त्यांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी सक्षम नेतृत्व, मजबूत प्रक्रिया आणि सातत्यपूर्ण

मूल्यमापन आवश्यक आहे.

अपयशाची भीती नव्हे, तर

अपयशातून शिकण्याची संस्कृती शिक्षणसंस्थांमध्ये विकसित झाली पाहिजे. अशा वातावरणातूनच नवकल्पना, संशोधन आणि

प्रयोगशीलतेला चालना मिळेल.

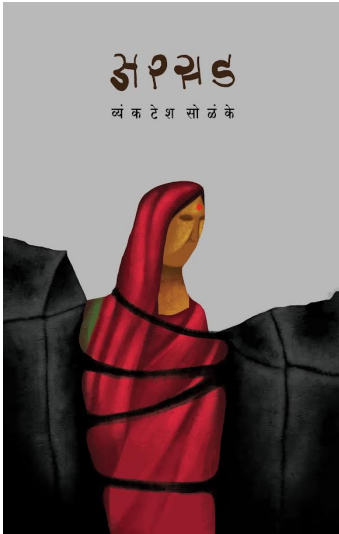
उच्च शिक्षणात काही उत्कृष्ट संस्था निर्माण करून संपूर्ण व्यवस्था सक्षम होणार नाही. दुर्बल संस्थांना बळकटी देणे, शिक्षक व विद्यार्थ्यांना संस्थांमध्ये संर्धीची समानता देणे आणि विविध संस्थांच्या वैशिष्ट्यांनुसार धोरणे आखणे गरजेचे आहे.

आज भारताला जागतिक दर्जाच्या

विद्यापीठांची गरज आहे; मात्र त्यासाठी केवळ निधी आणि पायाभूत सुविधा पुरेशा नाहीत. योग्य हेतू, वास्तववादी संकल्पना आणि प्रभावी

अंमलबजावणी यांचा समन्वय साधला, तरच भारतीय उच्च शिक्षण व्यवस्था जागतिक पातळीवर अधिक सक्षम, नाविन्यपूर्ण आणि स्पर्धात्मक बनू शकते.

बी. रघुनाथ पुरस्कार व्यंकटेश सोळंके यांच्या अरसड कादंबरीला जाहीर

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर

– ज्येष्ठ मराठी

साहित्यिक बी. रघुनाथ यांची पुण्यतिथी छत्रपती संभाजीनगर शहरांत बी. रघुनाथ स्मृती सोहळा म्हणून साजरी केली जाते. परभणी येथे बी. रघुनाथ महोत्सव घेतला जातो. या वर्षीच्या बी. रघुनाथ पुरस्कारासाठी व्यंकटेश सोळंके यांच्या अरसड या कादंबरीची निवड करण्यात आली. ही कादंबरी

लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

यांनी प्रकाशित केली आहे. प्रा. व्यंकटेश सोळंके जवाहरलाल नेहरू कनिष्ठ महाविद्यालय, बरबडा, ता. नायगांव, जि. नांदेड येथे प्राध्यापक आहेत.

बी. रघुनाथ स्मृती सोहळ्याचे आयोजन परभणीकर मित्र मंडळ व साहित्य संगीत कला मंचच्या वतीने दरवर्षी करण्यात येते. यापूर्वी हा पुरस्कार श्रीकांत सराफ यांच्या तितर बितर या कादंबरीस, इंद्रजीत भालेराव यांच्या भुईचे लळासे या कविता संग्रहास, यसाद कुमठेकर यांच्या इतर गोष्टी या कथासंग्रहास देण्यात आला आहे. पुरस्काराचे हे चौथे वर्ष आहे. पुरस्कार वितरण सोहळा रविवार १३ सप्टेंबर २०२६ रोजी छत्रपती संभाजीनगर येथे होणार आहे. संयोजक श्रीकांत उमरीकर यांनी प्रसिद्धी माध्यमांना ही माहिती दिली.

फ्लावर फाउंडेशन देवदत्त फिल्म्सतर्फे मान्यवरांचा गौरव सोहळा उत्साहात

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर – येथील फ्लावर फाउंडेशन आणि देवदत्त फिल्म्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने चैठण रोडवरील मातोश्री वृद्धाश्रम येथे भोजनदान आणि विविध क्षेत्रातील मान्यवरांचा गौरव करण्यात आला.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ दिग्दर्शक, निर्माते, अभिनेते डॉ. देवदत्त म्हात्रे यांची उपस्थिती होती. यावेळी वैद्यकीय समाजसेवक डॉ. प्रकाश झांबड, ५५ मराठी, हिंदी आणि पंजाबी चित्रपटात काम करणारे प्रोफेसर लतीफ

कुरेशी, मराठी आणि हिंदी सिनेमात काम करणारे हरहुन्नरी अभिनेते साहेबराव पाटील, पत्रकार, रतनकुमार साळवे, राजकीय क्षेत्रातील राजेंद्र साबळे, वेगवेगळ्या उपक्रमात सहभागी असणारे विलास बोरुडे, सामाजिक क्षेत्रातील अनिल मालुसरे, “मी रमाई” फेम अभिनेत्री प्रियंका उबाळे आणि समाजसेविका स्वाती राजूरकर-देव यांचा मान्यवरांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

यावेळी सत्कारमूर्तींनी आपल्याला मिळालेल्या पुरस्कारास उतर देताना ज्येष्ठ दिग्दर्शक डॉक्टर देवदत्त म्हात्रे यांच्यामुळे

आपण कसे घडलो याविषयी मनोगत व्यक्त केले त्यानंतर प्रियंका उबाळे यांनी मी रमाई नाटकातील संवादाने उपस्थितांची मने जिंकली तसेच ज्येष्ठ अभिनेते प्रोफेसर लतीफ कुरेशी यांनीही वृद्धाश्रमातील महिला आणि पुरुष यांना कुटुंब सोडल्यानंतर कस एकाकी जीवन जगावं लागतं याविषयीची नाटिका सादर करून सभागृह

भावनिक केले. सोहळ्याचे अध्यक्ष डॉक्टर देवदत्त मात्रे यांच्या अध्यक्षीय भाषणाने कार्यक्रमाची सांगता झाली कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन पत्रकार पंजाबराव मोरे यांनी तर राजेंद्र भालेराव यांनी उपस्थित आमचे आभार मानले.

या कार्यक्रमास परिसरातील नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी दिग्दर्शक संजय राजूरकर, एडवोकेट सचिन म्हात्रे, सुरेखा राहुल म्हात्रे, राजेंद्र भालेराव, रवी बनसोडे आणि तेजस्विनी तूपसागर यांनी परिश्रम घेतले.

जात्यावरच्या ओव्या.....

भरला बाजार
सुटल्या बैलजोड्या
वढढ माहेराच्या
जणू समिंदरच्या होड्या ॥८०५॥

भरला बाजार
खुरपे पाजा पाणी
पिक आला खुरपाया
बीगी यावा परतुनी ॥८०६॥

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनोपनिषद अर्थात मनाचे श्लोक-भाग ६३

ज्योतिर्मय साहित्य

अती विषयी माणूस हा मूढ बुद्धी असतो. मूढ बुद्धी म्हणजे आपल्या हिताचे न कळणारा. त्याला कोणी कितीही समजावून सांगितले तरी ते पटत नाही. पटले तरी ऐकण्याची तयारी नसते. रावण हा स्त्रीलंपट होता. विषयलोभी होता. त्यातूनच त्याने सीतेसारख्या पतिव्रतेला उचलून आणण्याचे पातक केले. बिभीषण, मंदोदरी आदींनी त्याला वेळोवेळी समजावून सांगितले पण त्याची बुद्धी भ्रष्ट झालेली असल्याने त्याला आपल्या हिताचा सल्ला देखील रुचला नाही.

ज्यांच्या मनात सदैव विषयवासनेनेच ठाण मांडलेले असते, त्यांच्या चिंतात राम म्हणजे भगवंत राहीलच कसा ? परमेश्वर प्राप्तीसाठी शुद्ध आणि निर्मळ चित्त हवे. बऱ्याच वेळा अशी काही माणसे भगवंताचे नाम घेताना दिसतात. पण ते लोकांची दिशाभूल करीत असतात. त्यांचा अंतर्गत हेतू वेगळाच असतो. मुहूर्त राम बगलमे छुरी अशी स्थिती असते. अशा माणसांपासून सावध राहिलेले बरे.

जशी अवस्था अती कामी माणसाची होते, तशीच अवस्था अती लोभी माणसाची होते. अग्रीत जेवढे तू टाकले तेवढा तो अधिक प्रचलित होतो. काम आणि लोभ यांचे देखील असेच आहे. कुठे थांबायचे हे कळत नाही. गरज आणि लोभ यात अंतर आहे. गरजा मर्यादित असतात. लोभ किंवा हाव यांना कोणतीही मर्यादा नसते. लोभापोटी माणसाच्या हातून अनेक अपराध आणि नको त्या गोष्टी घडतात. आपल्या प्रपंचासाठी जेवढे आवश्यक तेवढे

उगवतीचे रंग

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९३९२

मिळवणे हे प्रापंचिक माणसाचे कर्तव्यच आहे. ते देखील योग्य मागनि ! पण लोभी माणसाचा विवेक हरवलेला असतो. त्यामुळे माझे ते माझे पण तुझे तेही माझेच अशी त्याची वृत्ती होते. येनकेन मागनि तो ती गोष्ट मिळवण्याचा प्रयत्न करतो. सत्ता, संपत्ती, प्रसिद्धी या गोष्टींची हाव माणसाला कोणत्याही थराला घेऊन जाते आणि त्याचे अधःपतन घडवून आणते.

आपल्याला हवी ती गोष्ट नाही मिळाली की मग अशा माणसांचा संताप होतो. म्हणूनच समर्थ म्हणतात, अति लोभ त्या क्षोभ होईल जाणा. दुर्योधनाला राज्य आणि सत्तेची एवढी हाव होती की त्याने पांडवांच्या हिश्याचे राज्य तर सोडाच परंतु त्यांना पाच गावेही देण्यास नकार दिला. दुष्ट शकुनीच्या बदसल्ल्याला तो बळी

पडला. त्याच्या हिताचे सांगणाऱ्या भीष्म, विदुर, श्रीकृष्ण आदींच्या सल्ल्याकडे त्याने दुर्लक्ष केले. या सगळ्यांचा परिणाम म्हणजे त्याला मनःशांती नव्हती. त्याचे चित्त क्षोभाने व्यापलेले होते. शेवटी सत्ता आणि संपत्ती यांच्या अतिलोभाने त्याचा घातक केला. (क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः

॥ संजय उवाच... ॥

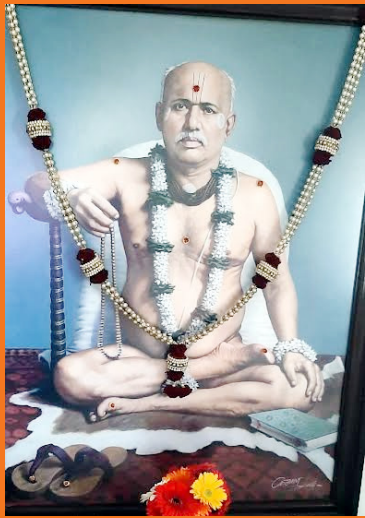
@संजय काव्या पुणे 7743918559

कंटाळा

कंटाळा हा प्रगतीमधील सर्वात मोठा अडथळा आहे, हे आळशी माणसाचे लक्षण आहे, आळस तुम्हाला कामचूकार बनवितो, म्हणून कधीही कोणत्याच कामाचा कंटाळा करू नये.

(हे माझे मत आहे पटले तर घ्यावे)

श्री ब्रह्मचैतन्य
गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

आपण सर्व जीव वासनेत गुंतलेले आहोत, कारण आपला जन्मच वासनेत आहे. वासना म्हणजे, 'आहे ते असू द्याच, आणि आणखीही मिळू द्या' असे वाटणे. आपण सध्या या स्थितीत आहोत. पण सुरुवात म्हणून आपण असे म्हणावे की, 'आहे ते असू द्या, आणि आणखी मागायचे ते परमेश्वराजवळ मागू या.' म्हणजे, मिळाले

भगवंताच्या नामानेच वासनाक्षय !

तर 'भगवंताने दिले', आणि न मिळाले तर 'त्याची इच्छा नाही', अशी जाणीव होऊन 'दाता परमात्मा आहे' ही भावना वाढू लागेल; आहे तेही त्याच्याच इच्छेचे फळ आहे असे वाटू लागून अस्वस्थता आणि आसक्ती कमी होऊ लागेल; आणि आसक्ती कमी होऊ लागली की, 'हवे-नको' कमी होऊन वासना ओसरू लागेल. केवळ आपल्या कर्तबगारीने वासनेच्या पलीकडे जाणे अशक्य आहे; त्याला शरणागतीशिवाय गत्यंतर नाही. याकरिता योग्य संगतीचाही फार उपयोग होईल. एखाद्या बैराग्याची संगती केली तर स्वाभाविकच कपड्याचे प्रेम कमी होईल, पण एखाद्या शेटजीच्या संगतीत राहिलो तर छानछोकी करण्याकडे प्रवृत्ती होईल. म्हणून अशा संगतीत राहावे की, ज्यामुळे शरणागती यायला मदत होईल.

शरणागती म्हणजे परमेश्वराला सर्वस्वी अर्पण होऊन राहणे; याचाच अर्थ, आपण उपाधिरहित बनणे. तर मग आपण अशाच साधनाची संगती केली पाहिजे, की जे अत्यंत उपाधिरहित आहे. हे साधन म्हणजे भगवंताचे नाम. काळ, वेळ, परिस्थिती, उच्चनीच भाव, स्त्री-पुरुष, विद्वता-अडाणीपणा, श्रीमंती-गरिबी, प्रकृतीची

सुस्थिती-दुःस्थिती वगैरे कोणतीही गोष्ट नामाला आड येऊ शकत नाही. तसेच, त्याला कोणतीही उपकरणे लागत नाहीत. ते हृदयात सतत आपल्याबरोबर बाळगता येते. नामात बैराग्याचे कष्ट नाहीत, आणि कुठेही, केव्हाही ते बरोबर नेता येते. त्यासाठी विषयाची तदकारवृत्ती सोडली पाहिजे. 'भगवंत माझ्या मागे आहे' अशी श्रद्धा राखली की वृत्ती विषयाशी तदुकार होत नाही. मारुतीने दिलेली मुद्रिका पाहिल्यावर सीतेला रामाच्या स्वरूपाची आठवण झाली, त्याप्रमाणे नाम घेताना आपल्याला त्याची आठवण झाली पाहिजे.

भगवंताच्या अनुसंधानात जो राहिला त्याने काळावर सत्ता गाजविली. अशा लोकांना मरणाचे भय कुठून असणार ? भगवंताला सर्वस्व दिल्यामुळे त्यांना वासना उरत नाही; आणि जिथे वासना उरली नाही तिथे काळाचा शिरकाव होत नाही. वासना नष्ट होणे म्हणजे देहबुद्धी नष्ट होणे होय. वासनेच्या क्षयामध्ये आपलेपणाचे मरण आहे, आणि हे मरण डोळ्यांनी पाहण्यासाठी आपण भगवंताच्या नामात राहिले पाहिजे. वासनेचा क्षय भगवंताच नामात आहे हे अक्षरशः खरे आहे.

॥ अध्यात्म ॥

मधुकर बोरीकर,
पुणे

नागपंचमी (भाग चार)

भारतात हा सण कसा साजरा होतो?

महाराष्ट्रात, गेरू किंवा हळदीने, भिंतीवर

नागाचे चित्र काढून, त्या नागाची पूजा

करतात. या नागाला दूध, लाह्या दुर्वा,

फुले अर्पण करतात. या दिवशी आपल्या

हातून नागास इजा पोहोचू नये म्हणून,

शेतकरी नांगर चालवत नाहीत. किंवा

जमीन खणत नाहीत. या दिवशी

स्वयंपाक करताना महिला, चिरणे

तळणे, कापणे, भाजणे, अशा क्रिया

असणारे पदार्थ जेवनामधे करीत नाहीत.

महाराष्ट्रात या सणा निमित्त विवाहित

कन्येला माहेरी बोलावण्याची पद्धत

होती. सासूर वासाला कंटाळलेल्या

नवविवाहित मुलींना हा सण म्हणजे एक

दिलासा देणारा व माहेर चे सुख भोगू

देणारा ठरत असे. या दिवशी या मुली

हातावर मेहंदी काढत. झाडावर उंच

बांधलेले झोके खेळत. गाणी गात व

आनंद साजरा करीत.

♦ कर्नाटक

इथे लोक वारुळा ची पूजा करतात. नाग

देवतेच्या मंदिरात या दिवशी विशेष

अभिषेक होतात. दक्षिण कन्नड आणि

उडुपी परिसरात हा मोठा उत्सव असतो.

♦ केरळ

मन्नारशाला श्री नागराज मंदिर हे नाग

पूजेचे अत्यंत प्रसिद्ध तीर्थस्थान आहे.

घरा जवळील सर्प काऊ (नाग वन)

जपण्याची परंपरा आहे. इथे नाग पूजा

ही वर्षभर चालणारी परंपरा आहे.

(क्रमशः)

झोप आणि ध्यान

ज्योतिर्मय साहित्य

ध्यानमध्ये झोप का लागते,असा प्रश्न खूप जणांना पडतो. काहीजण झोप आणि ध्यान एकच मानतात. मला मस्त झोप लागते. काही ध्यान-बिन करण्याची गरज नाही असे अजब तर्क लढवून ते मोकळे होतात.

झोप आणि ध्यान यांत मुलभूत फरक आहे. मनुष्य काम करून दमला, रात्री सवयीने अंधरुणावर येऊन पडला की त्याला झोप लागते. झोपेत शरीराला विश्रांती मिळते पण मन मात्र स्वप्नावस्थेतही जागृत असते. आपण दिवसभरात जो विचार करत राहू, त्याचे गारुड स्वप्नावस्थेवर असते. स्वप्नामध्ये आत्मेही आपल्याला दर्शन देतात. ध्यान ही मनाला विश्रांती देण्याची प्रक्रिया आहे. ध्यानावस्थेत तुम्ही मन एकाग्र करता. जेव्हा आपण एकाग्र असतो, तेव्हा मनात कोणतेही विचार येत नाहीत. विचारांची शृंखला थांबवूनच आपल्याला ध्यान करायचे असते. मन हे माकडासारखे चपळ असते. त्याला

संकलन -

डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.

आरोग्यविषयक व्याख्याने व लेखक
संपर्क - ९२ ७१ ६६९ ६६९

अक्षरशः बांधून एका गोष्टीवर लक्ष केंद्रित करणे, म्हणजे ध्यान होय.

ध्यानात मनाला पुर्ण विश्रांती मिळते.

ह्या विश्रांतीचा परिणाम आपल्या

शरीरावरही दिसू लागतो. झोपेत शरीराला

आराम मिळेल पण मनाला मिळतच

नाही, तो आराम ध्यान केल्यावर मिळतो.

जगभरात ध्यानावर संशोधन होत

आहे. शरीराचा मनाशी संबंध असतो, हे

विज्ञानानेही मान्य केले आहे. आयुर्वेदात

तर ते आहेतच. आत्ता मानसिक ताणामुळे

शरीराला होणारे आजार, ही एक वेगळी

वैद्यकिय शाखा झाली आहे. दिवसभरात

तुम्ही २० मिनिटे जरी ध्यान केलेत, तरी

७ तासांच्या झोपेने जेवढी ऊर्जा मिळते

त्याच्या कैकपटीने ध्यानाने ऊर्जा मिळवता येते.

सुख दुःखाचे
तरंग माणसा-माणसाचे

वसंत कुलकर्णी,
छ.संभाजीनगर,
मो. 96730 67194

"भक्ती, शक्ती आणि मुक्ती"

मित्रांनो आणि वाचकहो आज थोडं अध्यात्म व धार्मिक विचार सांगतो. आपल्या जीवनात- आयुष्य जगताना ज्याला आपण कार्य, करियर, कामधंदा वगैरे म्हणतो, हे करावेच लागते, नुसते आयचे किंवा श्रम न करता खाता येत नाही. म्हणून श्रमाच्या जोडीला भक्ती, ध्यान, पुजा व साधना केल्याने माणसाला दुःख व संकटात मुक्ति मिळून तो आनंदी होतो, म्हणजेच भक्तीतून शक्ती व शक्तीतून मुक्ती असा हा क्रम आहे.बघा पढतं का. म्हणून राम नाम किंवा देवाची भक्ती.. नामाची साधना, तप, ध्यान वगैरे अर्थात इथं "आस्तीक नास्तीक वादात" किंवा त्याचा "काथ्याकूट" आपणास करावचा नाही. आजचा सर्वसामान्या साठीचा "विषय" म्हणजे "रामनामाचे महत्त्व". आपण रामाला का भजतो, तर त्याने जे कार्य केले म्हणून. ऊदा. वडीलाचे वचनपालन, समाज-राज्य रक्षण, दुष्टपुवृत्तीचा नाश म्हणून जिथे अन्याय, भेद संहिसंचार, पाप होते तिथे राम राहात नाही! समजलं का. रामदास स्वामी "समर्थ का म्हणतात, कारण त्यांनी "रामाचा दास" होण्याची पराकाष्ठा केली. म्हणून आपण ही प्रयोग करून बघा.. श्रीराम जयराम जयजय राम" या मंत्राचा सलग तेरा वेळाच जप करून बघा, मनाची मरगळ, चंचलता लगेच दूर होते.. म्हणून "नित्यमे प्रातःकाली, मध्यानकाली, सायंकाळी, नामस्मरण सर्वकाली करत जावे"असे म्हटले जाते. साधक म्हणतात की, भक्ती ही जीवनपद्धती झाली व अल्प असली तरी नित्यनेमे संकल्प झाला तर प्रचीती येते. "असो. आज थांबतो स्वस्थ राहा मस्त राहा सुख दुःखाचे तरंग माणसा-माणसाचे वाचत राहा. सुप्रभात.

प्रभातपुष्प
षटकोळी माझी
संध्याराणी जयहिंद कोल्हे (काव्यसंध्या)
कळंब जि.धाराशिव मो. 87885 91371

श्रीदत्त गुरु

सुंदर,सोजवळ मुर्ती
उभी पहा मंदिरी
श्रीदत्त गुरु देवाची
नित दर्शनाने होते
प्रसन्न,शांत खरे
वर्षा मनी आनंदाची

श्रीदत्त गुरु माझे
अवतार घेतले त्यांनी
श्रीस्वामी समर्थ रुपाने
निराकार रुप सगुण
पुण्य लाभेल खरे
सेवा करावी मनोभावाने

एमआयटी पॉलिटेक्निकमध्ये नवागत विद्यार्थ्यांसाठी ‘इंडक्शन कार्यक्रमाचे’ उत्साहात आयोजन

ज्योतिर्मय **साहित्य**
छत्रपती संभाजीनगर – एमआयटी पॉलिटेक्निक, छत्रपती संभाजीनगर संस्थेत शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७ मध्ये प्रथम वर्ष तसेच थेट द्वितीय वर्षात प्रवेशित विद्यार्थ्यांसाठी दोन दिवसीय इंडक्शन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. हा कार्यक्रम १८ व १९ ऑगस्ट २०२६ रोजी संस्थेच्या मंथन हॉलमध्ये उत्साहात पार पडला.
संस्थेचे प्राचार्य डॉ. एस. जी. देशमुख यांच्या हस्ते सरस्वतीपुजन व दीपप्रज्वलनाने या कार्यक्रमाचे उद्घाटन झाले. उद्घाटनानंतर प्राचार्य डॉ. एस. जी. देशमुख यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना संस्थेची संस्कृती, शिस्त व शैक्षणिक वातावरण, संस्थेतील सर्व सुविधा यांची माहिती दिली. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासामध्ये पालकांची महत्त्वाची भूमिका असून वर्गातील उपस्थिती, वेळोवेळी घेतल्या जाणाऱ्या घटक चाचण्या, वेळेचे

नियोजन, अभ्यासातील सातत्य, निर्णयक्षमता , उत्साह, शिस्त, प्राथमिकता , सकारात्मक विचारसरणी, संस्कार, ध्येय, कणखरपणा , छोट्या गोष्टींचे महत्त्व तसेच समाजाप्रती असलेली भावना या गुणांचा अंगीकार केल्यास आयुष्यातील यशाचा मार्ग अधिक सुकर होतो, असेही त्यांनी यावेळी सांगितले.
इंडक्शन कार्यक्रमांमध्ये डिप्लोमाचा अभ्यासक्रम, विविध शिष्यवृत्ती योजना व संस्थेचे नियम याबाबत प्रा. अरविंद नागरिक यांनी मार्गदर्शन केले. डिप्लोमानंतर नोकरीच्या संधी व परिणामाधारित शिक्षण या विषयावर प्रा शशिकांत माकणीकर यांनी विद्यार्थ्यांना माहिती दिली. तसेच मानसिक व भावनिक बुद्धिमत्ता – प्रा सचिन लोमटे, डिप्लोमा विद्यार्थ्यांसाठी करिअर नियोजन – प्रा डॉ सदीप पानकडे, मानसिक स्वास्थ्य- डॉ अपर्णा अष्टपुत्रे , स्वच्छता व निरोगी आरोग्य, स्त्री-पुरुष समानता – डॉ अक्षय नरवाड, उद्योजकतेची

तयारी – प्रा अतुल खेरडे , संस्थेच्या इआरपी () सिस्टीमची माहिती व त्याची उपयुक्तता – प्रा सचिन राजपूत अशी विविध विषयांवरील तज्ज्ञांची मार्गदर्शनपर सत्रे आयोजित करण्यात आली होती.
कार्यक्रमात संस्थेचे माजी यशस्वी विद्यार्थी निखिल ब्रह्मभट, संचालक नॅशक्राफ्ट सॉफ्टवेअर सोल्युशन यांनी विद्यार्थ्यांशी संवाद साधत आपल्या यशस्वी वाटचालीचा प्रेरणादायी प्रवास मांडला. त्यांच्या अनुभवातून त्यांनी विद्यार्थ्यांना शिक्षणासोबत कौशल्यविकास, सातत्य, आत्मविश्वास आणि योग्य करिअर नियोजनाचे महत्त्व समजवून सांगितले.
कार्यक्रमाच्या उद्घाटनानंतर उन्हाळी २०२६ परीक्षेतील विविध शाखांमधील गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सन्मानचिन्ह व प्रशस्तीपत्र देऊन गौरव करण्यात आला. यावेळी संस्थेचे प्राचार्य प्रा डॉ सुनिल देशमुख, विविध विभागप्रमुख, प्राध्यापकवृंद तसेच प्रथम वर्ष व थेट

द्वितीय वर्षातील सुमारे ९०० विद्यार्थी उपस्थित होते.
जी एस मंडळाचे अध्यक्ष डॉ वाय ए कवडे , एम आय टी ग्रुप ऑफ इंस्टिट्यूशनचे महासंचालक प्रा मुनीशजी शर्मा , संस्थेचे कार्यकारी अध्यक्ष प्रा भुपेशजी मिश्रा , संचालिका श्रीमती बिजली देशमुख व श्रीमती शीतल देशमुख यांनी नवीन प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना त्यांच्या शैक्षणिक वाटचालीस शुभेच्छा दिल्या.
कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी प्राचार्य डॉ सुनिल देशमुख यांच्या मार्गदर्शनाखाली संयोजक प्रा एन जी देशिंगकर , प्रा एम जी ग्रंथी, प्रथम वर्षाचे सर्व प्राध्यापक व कर्मचारी यांनी सहकार्य केले. कार्यक्रमाचे संचालन राशी कोल्हाकर , भुमिका कुलकर्णी , अमीन अली व ध्रुव सुर्यवंशी यांनी केले, तर प्रा निलीमा पाथ्रीकर यांनी उपस्थित मान्यवरांचे आभार व्यक्त केले.

विविधता असतेच - एकतेसाठी सहन करणे महत्त्वाचे

ज्योतिर्मय **साहित्य**
एकता या शब्दाचा शाब्दिक अर्थ ऐक्य असा होतो. सामाजिक स्वरूपामध्ये विचार केल्यास एकजूट असा लक्षात येतो. दोन पेक्षा अधिकांचा एक विचारांचा गट म्हटल्यास एकी वाटते. निरंतर ज्यांच्यातील ऐक्य अनेक वर्ष अबाधित टिकून राहिल्यास एकोपा म्हटलं जातं. एकता या अर्थाचा विचार करायचा झाल्यास विरुद्धार्थी वचनाकडे जावे लागते. अनेकता, विभाजन, दुरावा, फूट, विसंवाद, विविधता, असे अनेक शब्द सुचतात. या सर्वांचा अभाव असणे म्हणजे एकता. एकता ही मानसिक अवस्था आहे.आणि ती क्रिया आणि भौतिक स्वरूपावर घडून येते. ऐक्य होण्यासाठी कोणालातरी समजून घ्यावं लागतं. एकजूट होण्यासाठी काहीतरी समर्पण करावे लागते. एकोपा निर्माण व्हायचा असेल तर दुसऱ्यांना सतत सहन

करावं लागतं.

याचाच अर्थ असा की एकता ही अवस्था समजूतदारपणाची आहे. विविधता सर्व बाबतीत असते. बौद्धिक,आर्थिक, परिस्थिती, वर्ण,जाती, आवड, निवड, क्षेत्र... तसेच वैयक्तिक विचार आणि मान्यता.

या सर्वांमुळे विविधता, विषमता

जाणवते आणि एकतेला तडा बसतो. म्हणून ऐक्य आणि एकता घडून येण्यासाठी दुसऱ्याचे विचार समजून घेण्याची आणि स्वतः समजदारपणा घेण्याची गरज असते. स्वातंत्र्याच्या काळामध्ये, आणि त्यापूर्वी ही अनेक

© बलराज संघई
(एम.ए. अहिंसा शांति शोध)
छत्रपती संभाजीनगर
9420015108

महावस्त्र नात्यांचं : महावस्त्राचे पदर...

विश्वास देशपांडे, चाळीसगाव, प्रतिक्रियेसाठी : ९४०३७४९९३२

'आत्या' : माहेरच्या मायेचा एक हळवा कोपरा

पुढे.....

आज इतकी वर्ष उलटून गेली, तरी ती वही, ते पेन आणि सर्वात महत्त्वाचं म्हणजे ते 'मनाचे श्लोक' अजूनही माझ्या हृदयात कोरलेले आहेत. पुढे याच 'मनाचे श्लोक'शी माझं नातं इतकं दृढ होईल आणि त्यावर माझ्याकडून एक विस्तृत लेखमाला लिहिली जाईल, याची त्या वेळी मला कल्पनाही नव्हती! माझे आतेभाऊही माझ्यापेक्षा मोठे होते, पण त्यांनीही मैत्रीच्या नात्याने माझ्याशी वागून मला खूप प्रेम दिलं आणि बऱ्याच गोष्टी शिकवल्या.

काही नाती केवळ भेटीगाठींनी टिकत नाहीत; ती आठवणींच्या मुळांनी टिकतात. काळ जसजसा पुढे जातो,

**कृतज्ञ मी कृतार्थ मी
भगवंत हृदयस्थ आहे**

© अपर्णा परांजपे कात्रज पुणे मो.95030 45495

आतुरता कृष्णजन्माची.....

पुढे.....

डोळ्यांना रंग दिसतो. पण डोळ्यांना प्रकाश कोण देतो?

मनाला विचार जाणवतो. पण विचाराची जाणीव कोणाला होते?

त्या जाणिवेच्या मागे असलेले चैतन्य म्हणजे आत्मतत्त्व.

म्हणून परमात्म्याला इंद्रियांनी पकडता येत नाही. कारण इंद्रिये ज्याला पाहतात ते "दृश्य" आहे. आणि भगवान—दृश्य नसून द्रष्टा आहेत.

६. देह म्हणजे आत्मा नव्हे

य आत्मनो दृश्यगुणेषु सञ्जिति व्यवस्यते स्वव्यतिरेकतोऽबुध्यः ।

हिंनानुबद्धं न च तन्मनीषितं

सम्यग्यतस्स्यक्तमुपाददत् पुमान् ॥ १८ ॥

जो मनुष्य आत्म्याला दृश्य, गुणमय शरीराशीच एकरूप मानतो आणि आत्मा शरीरापेक्षा वेगळा आहे हे जाणत नाही, तो अज्ञानी आहे. त्यामुळे तो जे त्यागण्यास योग्य आहे ते स्वीकारतो आणि जे खरे स्वीकारण्यास योग्य आहे ते सोडून देतो. गूढार्थ

हीच जीवाच्या संसारबद्धतेची मुळाशी असलेली चूक—देहात्मबुद्धी.

"मी शरीर आहे.""माझे सुख म्हणजे शरीराचे सुख."

"माझा अपमान म्हणजे माझ्या देहाचा अपमान."

"माझे धन, माझी सत्ता, माझे संबंध..."ही सर्व "मी" आणि "माझे" यांची निर्मिती देहाभिमानातून होते.पण श्रीकृष्ण जन्मस्तुतीत वसुदेव सांगतात—तू देह नाहीस.तू देहाचा साक्षी आहेस.ही जाणीव झाली की संसार संपत नाही;पण संसाराकडे पाहण्याची दृष्टी बदलते.

७. सृष्टी, स्थिती आणि लय कोण करतो?

त्वतोऽस्य जन्मस्थिति संयमान् विभो वदन्त्यनीहादगुणादविक्रियात् ।

त्वयीश्वरे ब्रह्मणि नो विरुध्यते

त्वदाश्रयत्वादुपचर्यते गुणैः ॥ १९ ॥

हे विभो! या विश्वाची उत्पत्ती, स्थिती आणि संहार आपल्यापासूनच होतात असे ज्ञानी सांगतात. (क्रमशः)

विचार ते विजय

लेखक - अमोल बोरीकर.मो. 86240 03013

स्वतःला वेळ देणं ही चैनीची गोष्ट नाही

सकाळी गजर होतो... आपण उठतो. डोळे चोळत स्वयंपाकघरात जातो. घरच्यांची घाई... मुलांची शाळा... ऑफिसची वेळ... घरची कामं... फोन... मैसेज... जबाबदाऱ्या... दिवसभर आपण अनेकांसाठी उपलब्ध असतो. पण स्वतःसाठी? "नंतर पाहू..." आणि हे "नंतर" कधी वर्षाभर बदलतं, कळतही नाही.

कधी रात्री सगळे झोपल्यानंतर घर शांत होतं. दिवसभर सगळ्यांसमोर हसणारा माणूस एकदा उशीवर डोकं ठेवतो. तेव्हा मन हळूच विचारत— "आज माझ्यासाठी मी काय केलं?" उत्तर नसतं. कारण दिवसभर आपण सगळ्यांची काळजी घेतलेली असते...

फक्त स्वतःची नाही. सगळ्यांना वेळ देताना आपण स्वतःला वेळ देणं विसरतो. कोणी विचारलं, "कसा आहेस?" आपण सहज म्हणतो, "मस्त आहे."

पण खरंच मस्त असतो का?

कधी कधी रात्री सगळे झोपल्यानंतर आपण एकटे छताकडे पाहत पडलेले असतो. दिवसभर सगळ्यांसमोर हसलेलो असतो; पण त्या शांत रात्री मन स्वतःलाच विचारत असतं...

"मी खरंच ठीक आहे का?" आणि उत्तर देण्यासाठीही आपल्याकडे वेळ नसतो. स्वतःला वेळ देणं म्हणजे महामंड्या हॉटेलमध्ये जाणं, पर्यटन करणं किंवा मोठमोठ्या गोष्टी करणं नव्हे. कधी शांतपणे चहा पिणं... काही मिनिटं पुस्तक वाचणं... मनातलं लिहून काढणं... थोडं चालणं... आवडतं गाणं ऐकणं... मोबाईल बाजूला ठेवून स्वतःशी संवाद साधणं... हेही स्वतःला दिलेला वेळच आहे. स्वतःसाठी जगणं आपल्याला स्वार्थी वाटू लागतं. पण स्वतःची काळजी घेणं स्वार्थी नाही. रिकामं भांडं दुसऱ्याला पाणी देऊ शकत नाही.

तसंच धकलेलं, तुटलेलं आणि आतून रिकामं झालेलं मन इतरांना आनंद देऊ शकत नाही. म्हणून स्वतःला थोडा वेळ देणं म्हणजे जबाबदाऱ्यांपासून पळणं नाही... तर त्या जबाबदाऱ्या अधिक प्रेमाने निभावण्यासाठी स्वतःला पुन्हा उभं करणं आहे.

कधी स्वतःला माफ करा. कधी स्वतःच्या चुका स्वीकारा. कधी स्वतःच्या छोट्या यशाचंही कौतुक करा. सगळ्यांना खुश करण्याच्या प्रयत्नात स्वतःला दुखावणं थांबवा. कारण जगाला तुमची सतत परिपूर्ण आवृत्ती नको असते...

तुम्हालाही कधी कधी स्वतःसाठी अपूर्ण राहण्याची परवानगी द्यावी लागते.

लक्षात ठेवा, आरुष्य फक्त जबाबदाऱ्या पूर्ण करण्यासाठी मिळालेलं नाही. ते अनुभवण्यासाठी, हसण्यासाठी, स्नान पाहण्यासाठी आणि स्वतःला ओळखण्यासाठीही मिळालं आहे.

म्हणून स्वतःला वेळ देताना अपराधी वाटून घेऊ नका. कारण तुम्ही थांबत नाही म्हणून आरुष्य थांबत नाही. तेवत ठेवणं गरजेचं आहे. स्वतःशी नातं जपा... कारण आरुष्याच्या शेवटपर्यंत तुमच्यासोबत राहणारी सर्वात जवळची व्यक्ती म्हणजे तुम्ही स्वतः जेव्हा तुम्ही जगाची धापकळ थांबवून स्वतःच्या मनाची सुस्थपा करायला शिकात, तोच तुमच्या आरुष्यातील सर्वात मोठा 'विजय' असेल.जगाला आनंदी ठेवण्याआधी स्वतःच्या आत्म्या दिव्याला तेवत ठेवा. स्वतःला वेळ द्या, स्वतःवर प्रेम करा... आणि 'विचार ते विजय' या प्रवासात खऱ्या अर्थाने जगण्याचा आनंद घ्या!

राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ, बालशिवाजी सायंशाखेचा गुरुपौर्णिमा उत्सव आनंदात साजरा

ज्योतिर्मय **साहित्य**
छत्रपती संभाजीनगर : सिडको एन-४ च्या विवेकानंद उद्यानातील शालिवाहन सभागृहात राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ बालशिवाजी शाखेचा गुरुपौर्णिमा उत्सव मोठ्या आनंदात साजरा झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ कलावंत सुधीर कोर्टीकर हे होते.कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला सुधीर कोर्टीकर यांचे शाल श्रीफळ पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत संघाचे ज्येष्ठ स्वयंसेवक निवृत्त पोलिस आयुक्त शिवशंकर मुंडे यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक संघाचे स्वयंसेवक प्रसाद पैठणकर यांनी केले.
शंभर वर्षापासून अखंड सुरू असलेली संघ शाखा हि आजच्या काळातही व्यक्तीनिर्माण आणि व्यक्तीविकास या विषयांवर काम करीत आहे. संघ शाखेतील प्रत्येक स्वयंसेवकाला मैदानी खेळ, बौद्धिक विषय समाजाला नेहमीच उत्तमोत्तम पद्धतीत घडलेले व्यक्तिमत्त्व देण्याच्या प्रयत्नात असते. पंच परिवर्तनातील नागरिक कर्तव्य, कुटुंब प्रबोधन, पर्यावरण, स्वदेशी, सामाजिक समरसता यातून सुधृढ समाज कसा

बांधला जाईल यावर संघाचा नेहमीच भर असतो. या कार्यक्रमासाठी बालगोपाळांची गर्दी आणि त्यांच्या पालकांचा उत्साह वाखाणण्याजोगा होता. आपल्या अध्यक्षीय भाषणात ज्येष्ठ कलावंत सुधीर कोर्टीकर म्हणाले राष्ट्र उभारणीच्या विकसित करण्यासाठी माझा हातभार काय लावता येईल ही भावना लहानपणा पासून या छोट्या स्वयंसेवकाच्या हृदयात रुजवायला हवी.“ माझे राष्ट्र प्रथम “ असा वृद्ध निश्चय प्रत्येकाने करायला हवा तरच आपलं राष्ट्र संपन्न नी समृद्ध होईल.
सिडकोच्या परिसरातील अनेक छोटे स्वयंसेवक इतर मुलं..मुली आणि त्यांचे पालक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.यावेळी वस्तीतील बालचमू साठी विविध कार्यक्रम त्यांचे कला गुण छंद विकसित करण्यासाठी सुधीर कोर्टीकरांनी वारंवार कलाशिबिरांचे आयोजन करण्याचा आग्रह पालकांनी केला.
आभार प्रदर्शन साहेबराव धनवटे यांनी केले.संपूर्ण कार्यक्रम यशस्वितेसाठी गणेश महाजन, राम साळुंखे, यांनी परिश्रम घेतले.

